



Altres actes a l'UCE

## El XX Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana (Manresa 20 i 21 d'octubre 2017)



**Àngels MACH i BUCH - Ignasi CARRASCO i MISERACHS**

### Una mirada històrica

Aquest congrés que aplega professionals de les ciències de la salut dels territoris de parla catalana s'ha realitzat durant més de cent anys per la seva qualitat diferencial de la llengua i del seu contingut ampli i plural.

Els professionals de la medicina al territoris de parla catalana a les darreries del segle XIX ja desitjaven poder publicar els avenços mèdics en la llengua pròpia.

L'any 1898, es va publicar la primera revista mèdica en català, *La Gynecologia Catalana*, dirigida pel Dr. Queraltó i Ros. A partir del 1900, la participació dels metges en el moviment cultural català ja va ser destacada, amb noms com Bartomeu Robert, Miquel À. Fargas i Roca, Domènec Martí i Julià, Josep M. Roca i Heras, etc.

El 1903 es va celebrar el Primer Congrés Universitari Català, del qual varen resultar els Estudis Universitaris Catalans, amb la participació dels metges. El 1906 es va celebrar el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana i el Primer Congrés d'Higiene de Catalunya.

La creació de l'Institut d'Estudis Catalans, l'any 1907, es va iniciar amb tres seccions. El 1912, la secció de Ciències va crear la Societat de Biologia de Barcelona, en què personatges com August Pi i Sunyer, Ramon Turró, Jesús Bellido i d'altres varen treballar temes de biologia i medicina. La Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, a instàncies del Dr. Lluís Comenge, va començar a acceptar les memòries científiques escrites pels metges en llengua catalana. L'aparició aleshores de la revista *Anals de Medicina. Butlletí de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*, s'ha mantingut fins ara, tot i que amb diversos canvis de format.

El 1910 es va realitzar a Barcelona el Primer Congreso Español Internacional de la Tuberculosis, i en ser impedit l'ús lliure i cooficial del català, va propiciar la celebració el 1913 a la mateixa ciutat el I Congrés dels Metges de Llengua Catalana, que va presidir per Miquel À. Fargas i Roca.

El 1914 es va constituir l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, que va promoure aquests esdeveniments fins a la Guerra civil i en va ser l'entitat convocadora.



Josep Alsina i Bofill en l'homenatge a Pompeu Fabra al cementiri de Prada el 1976. Foto: Desè CMBLC

El 1917 es va celebrar el II Congrés a Barcelona, on es va presentar la *Bibliografia medical de Catalunya*, que ara compleix cent anys. El va presidir Joan Freixas i Freixas. Amb vocació itinerant, els següents congressos van recórrer les capitals de les províncies catalanes. El 1919, a Tarragona, el III Congrés presidit per Josep M. Roca i Heras; el 1921, a Girona, el IV Congrés sota la presidència de Josep Pascual i Prats; i el 1923, el V Congrés a Lleida presidit per Josep Tarruella i Albareda.

Durant la dictadura de Primo de Rivera no es van poder realitzar congressos, però es van poder reprendre el 1930 a Barcelona, amb el VI Congrés, presidit per August Pi i Sunyer. El següent, el 1932, el VII Congrés, es va dur a terme a Palma, presidit per Enric Ribas i Ribas.

L'any 1934 el VIII Congrés va tornar a Barcelona i va adoptar el nom de Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, atès els grans avenços que es manifestaven en les ciències de la vida. Va ser presidit per Hermenegild Puig i Sais.

El 1936, just abans de la guerra, es va celebrar a Perpinyà el IX Congrés, presidit per Joan Puig-Sureda i Sais. Fins que no va finalitzar la dictadura de Franco no es van poder reprendre els congressos, però el 23 de setembre de l'any 1976 es va poder dur a terme novament a Perpinyà, on s'havia celebrat el darrer, quaranta anys després. Les noves entitats convocants foren l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears i la Societat Catalana de Biologia, i va presidir el X Congrés Josep Alsina i Bofill, president de l'IEC (1974-78) i de l'acadèmia en aquell moment. Antoni Vilanova i Ortiz va ser el representant d'Andorra. Els congressistes es van desplaçar a Prada per homenatjar Pompeu Fabra amb una ofrena a la seva tomba.

El XI Congrés se celebrà a Reus el 1980, sota la presidència de Josep Laporte i Salas. El XII Congrés es va celebrar al País Valencià el 1984, a Castelló i Benicàssim, presidit per Emili Balaguer i Perigüell. El representant d'Andorra va ser Josep Vilanova i Trias.

El 1988 el XIII Congrés es va celebrar a Andorra presidit per Oriol Casassas i Simó, amb Josep M. Goicoechea i Utrillo com a vicepresident territorial i Lluís Burgués i Monserrat, com a president del Comitè local.

El XIV Congrés va tornar a Palma el 1992 i el va presidir Francesc Bujosa i Homar, amb Manuel Pallarès i Darsa com a representant d'Andorra. El 1996 el XV Congrés el varen convocar a Lleida les dues entitats ja esmentades, juntament amb Acció Cultural del País Valencià, la



La signatura del conveni amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears va permetre la celebració del Tretzè Congrés a Andorra. Seu social de la SAC, Andorra la Vella 8 juny 1985. Foto: APS

Societat Andorrana de Ciències i la Universitat de València. Va ser presidit per Ricard Guerrero i Moreno, i Josep Vilanova i Trias va ser novament el vicepresident per Andorra. En comprovar que es necessitava una estructura estable per a les activitats en el temps intermedi, en tractar-se de congressos quadriennals les entitats convocants varen decidir formar una fundació que els donés continuïtat.

El 2000 el XVI Congrés es va celebrar a Barcelona sota la presidència de Màrius Foz i Sala, amb Àngels Mach Buch com a vicepresidenta per Andorra. La Fundació Alsina Bofill és, des del 1998, l'única convocant dels congressos. El 2004 el XVII Congrés es va dur a terme a València, presidit per Àngel Llàcer i Escorihuela, i amb Vicenç Martínez i Vecina com a representant d'Andorra. El 2008 el XVIII Congrés es va celebrar a Girona, sota la presidència de Joaquim Ramis i Coris, i Imma Mañà i Delgado com a representant d'Andorra.

L'any 2012 el XIX Congrés no va seguir el format de congrés sinó de jornada, en ocasió de la commemoració del centenari (1913-2013). Es va dur a terme a la sala Gimbernat, antic amfiteatre anatòmic, de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya el 9 de juliol. Va ser presidit per Oriol Casassas i Simó, i fou el seu darrer acte públic abans de morir, el 10 d'octubre.

El 2013 es va celebrar el centenari a la Universitat Catalana d'Estiu, als cursos de l'àrea de Ciències de la Salut, en l'acte *Els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana*, amb quatre conferències, a càrrec de Josep M. Camarasa, Ricard Guerrero i Mercè Piqueras, Josep Clotet, i Carles Constante, Miquel Vilardell i Joandomènec Ros, i una taula rodona moderada per Ricard Guerrero amb J. M. Camarasa (Fundació Carl Faust), Lluís Tort i Montserrat Vallmitjana (Soc. Cat. de Biologia), Carme Chica (Rev. Intern. Microbiology), Àngels Mach (SAC) i Antoni Torre (Obra Cultural de l'Alguer).

I arribant a l'actualitat, que volem presentar a la Universitat Catalana d'Estiu, el 20 i 21 d'octubre del 2017 el XX Congrés es realitzarà a Manresa, sota la copresidència de Lluís Guerrero i Sala i Miquel Vilardell i Tarrés. El convoquen la Fundació Alsina Bofill i la



Presentació del Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana a Andorra, Andorra 10 al 12 novembre 1988. Josep Vilanova (president de la SAC), Oriol Casassas (president del congrés), Oriol Ramis, i Josep M. Goicoechea (vicepresident per Andorra). Foto APS



Inauguració del Tretzè Congrés a Andorra la Vella. Entitats convocants: Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, Societat Catalana de Biologia, Societat Andorrana de Ciències, i Acció Cultural del País Valencià. Foto: Tretzè CMBLC

Fundació Althaia, Xarxa Assistencial Universitària de Manresa.

## El XX Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Compartim les raons exposades en la convocatòria del congrés, que signen Lluís Guerrero i Miquel Vilardell, copresidents del XX Congrés, quan diuen: "Avui, la defensa de la llengua catalana continua essent necessària per a afrontar nous reptes com són les tecnologies de la informació i la comunicació, les històries clíniques i la informació compartida, els moviments de professionals o les noves realitats socials, entre d'altres.

Així mateix, volem que aquesta edició del Congrés serveixi per a renovar-lo i donar-li un nou impuls, obrint-lo a altres disciplines professionals vinculades a la salut, amb el ben entès que la salut requereix un abordatge integral i multidisciplinari.

És en aquest esperit d'establir unes noves bases per a aquests congressos que es proposa el programa i els àmbits temàtics, per a ser tractats i debatuts a Manresa els dies 20 i 21 d'octubre de 2017."

En aquesta ciutat es varen signar les bases per a la Constitució Regional Catalana, conegudes com les Bases de Manresa, fa 175 anys, i de la seva repercussió als Països Catalans en parlaran el seu alcalde, Valentí Junyent, i altres ponents en l'acte commemoratiu que el 22 d'agost se celebrarà aquí a l'UCE, i a més ha estat designada capital de la cultura catalana 2018.

Prèviament al congrés, Amical Wikimedia, el comitè organitzador del congrés i la biblioteca del Casino de Manresa organitzen una Viquimarató sobre aspectes sanitaris de les comarques de la Catalunya Central i un Viquiconcurs a l'entorn de les ciències de la vida i de la salut en els territoris de parla catalana, de l'1 al 21 d'octubre. Al vespre del dia 20 se celebrarà la Vigília de Sant Lluc, amb el lliurament de premis a professionals de la salut del Bages, i un concert de la Polifònica de Puig-reig.

Els actes s'han agrupat a l'entorn de quatre blocs per dur a terme en dos dies al teatre Kursaal, i les comunicacions i pòsters que s'hi presenten seran sobre aquests quatre blocs (12 del bloc 1, 10 del bloc 2, 11 del bloc 3, 15 del bloc 4) i 14 de tema lliure.

### **Divendres 20 d'octubre del 2017**

Benvinguda a càrrec de Lluís Guerrero i Sala, copresident del XX Congrés.

Presentació de la jornada, a càrrec de Lluís Bohigas.

### **Bloc 1. Orígens i finalitats socials dels models sanitaris dels territoris de parla catalana**

Primera ponència: *Els models sanitaris i la sostenibilitat*. Per Xavier Prats, director general per a la Salut i Seguretat Alimentària, Comissió Europea; presentat per Toni Dedeu, director de l'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries, a la Generalitat de Catalunya.



Cartell del XX Congrés, obra de Joan Pujol

Segona ponència: *El rol dels professionals en els models sanitaris*. Per Patrícia Gómez, consellera de Salut al Govern de les Illes Balears; presentada per Guillem López-Casasnovas, catedràtic d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra.

Tercera ponència: *El paper dels ciutadans i dels pacients en els models sanitaris*. Per M. Dolores Navarro, vicepresidenta del Fórum Español de Pacientes i membre de la junta directiva de l'European Patient's Forum; presentada per Olga Rubio, presidenta del Comitè d'Ètica Assistencial a la Fundació Althaia.



**MANRESA**  
CAPITAL DE LA CULTURA  
CATALANA 2018

Logotip Manresa CCC 2018

## **Bloc 2. L'atenció primària que volem**

Primera ponència: *Nous reptes a l'atenció primària*. Per Iris Alarcón, metge de família i atenció comunitària a l'Institut Català de la Salut; presentada per Anna Aran, gerent territorial a la Catalunya Central, Institut Català de la Salut.

Segona ponència: *La formació i el desenvolupament dels professionals d'atenció primària*. Per Antoni Sisó, director de Recerca al Consorci d'Atenció Primària de Salut Barcelona Esquerra; presentat per Anna Forcada, responsable d'Atenció Primària al Bages, Berguedà i Moianès, Institut Català de la Salut.

Taula rodona: *Els models sanitaris en el futur*. Moderador: Lluís Bohigas, vicepresident del Cercle de Salut. Hi intervenen: David Elvira, director del Servei Català de la Salut; Joan Leon, secretari d'Estat de Salut al Govern d'Andorra; i Juli Fuster, director general del Servei de Salut de les Illes Balears IB Salut.

## **Dissabte 21 d'octubre del 2017**

### **Bloc 3. Medi ambient, globalització i salut**

Presentació, Ricard Guerrero, president de la Fundació Alsina Bofill

Primera ponència: *Vacunes i salut social*. Per Antoni Trilla, epidemiòleg a l'Hospital Clínic, professor de Salut Pública a la Universitat de Barcelona; presentat per Mercè Piqueras, Associació Catalana de Comunicació Científica.

Segona ponència: *Alimentació i salut*, per Antoni Massanés, director general de la Fundació Alcía; presentat per Elena Roura, responsable de Salut i Hàbits Alimentaris a la Fundació Alcía.

Tercera ponència: *Ecologia del microbioma*, per Josep Gasol, professor d'investigació a l'Institut de Ciències del Mar, presentat per Cori Ramon Juanpere, catedràtica de Biologia, Universitat de les Illes Balears.

Taula rodona: *Vida, salut i medi ambient*. Hi intervenen: Mercè Piqueras, Associació Catalana de Comunicació Científica; Javier del Campo, investigador, Institut de Ciències del Mar – CSIC; Antoni Torre, delegat del president de l'Institut d'Estudis Catalans a l'Alguer; Cristina Ribas, directora de Comunicació Digital de l'Ajuntament de Barcelona; i Àngels Mach, presidenta de la Societat Andorrana de Ciències. Moderada per Tomàs Molina, meteoròleg i presentador de TV3.

Quarta ponència: *Salut i medi ambient*. Per Mireia Gascón, investigadora de l'ISGlobal.

#### **Bloc 4. Els congressos de metges i biòlegs de llengua catalana: més de cent anys (1913 – 2017)**

Presentació, per Josep Maria Benet, vicesecretari de la junta de govern, Col·legi de Metges de Barcelona

Primera ponència: *Llengua i ciència, objectius compartits*. Per Vicenç Villatoro, director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona; presentat per Pilar Duocastella, infermera i escriptora.

Segona ponència: *Les TIC biosanitàries en català*. Per Francesc García i Cuyàs, director de la Fundació TicSalut; presentat per Joan Cornet, mHealth Competence Center at Mobile World Capital Barcelona.

Tercera ponència:<sup>1</sup> *Anàlisi històrica dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana*. Per Jacint Corbella, expresident de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, presentat per Carles Hervás, doctor en Medicina i en Història.

Taula rodona: *Més de cent anys de Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana (1913 – 2017). Bases de futur*. Hi intervenen: Ricard Guerrero, president de la Fundació Alsina Bofill; Àngels Mach, presidenta de la Societat Andorrana de Ciències; Rosa Estopà, professora titular del departament de Traducció i Ciències del Llenguatge, Universitat Pompeu Fabra; Àngel Llàcer, professor de Fisiopatologia Mèdica, Universitat de València. Moderador: Dr. Lluís Esteve, junta de govern del Col·legi de Metges de Barcelona.

Per finalitzar el XX Congrés es procedirà al lliurament de premis al millor pòster i millor comunicació, i a la cloenda, a càrrec de Mercè Rosich, regidora de Cohesió Social, Gent Gran i Salut, i d'Ensenyament i Universitat de l'Ajuntament de Manresa; Ricard Guerrero, president de la Fundació Alsina i Bofill, i de Miquel Vilardell, copresident del XX Congrés.

Per concloure, el Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana és una oportunitat única com a lloc de trobada científica transversal interdisciplinària en la llengua que compartim. En un moment en què la ciència sembla que només es pugui manifestar en anglès i que la diversitat lingüística de la societat actual fa més complicat el seu ús en la rutina dels actes mèdics cal, més que mai, poder-ne afavorir el seu ús amb normalitat i continuïtat.

**Àngels Mach i Buch**  
Fundació Alsina i Bofill i  
**Ignasi Carrasco i Miserachs**  
Fundació Althaia

#### **Nota**

1- A causa dels esdeveniments socials i polítics del moment la tercera ponència i la taula rodona previstos per dissabte a la tarda es van posposar al 28 de novembre, a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, a Barcelona.

Intervenció realitzada a Fòrum Obert el 18 d'agost del 2017.